

سواحل مکران گامی به سوی توسعه

راهبرد سرمایه گذاری داخلی و خارجی

نویسندگان:

دکتر محمد حسین افشردی

استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه عالی دفاع ملی

دکتر محسن جان پرور

استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - ۱۴۰۰

سرشناسه	افشردی، محمدحسین، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	سواحل مکران گامی به سوی توسعه : راهبرد سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی نویسندگان محمدحسین افشردی، محسن جان‌پرور؛ ناظر ویراستار مهران غلامیان؛ ویراستار هادی باغبانی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۵۳۵ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۳۰۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
عنوان دیگر	راهبرد سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی.
موضوع	سرمایه‌گذاری -- ایران -- مکران
موضوع	Investments -- Iran -- Mokran
موضوع	مکران
موضوع	Makran (Iran)
شناسه افزوده	دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی
رده بندی کنگره	HG۷۲۰/۲
رده بندی دیویی	۳۳۲/۶۰۹۵۵۷۳۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۵۹۰۵۹۸

سواحل مکران گامی به سوی توسعه

نویسندگان: دکتر محمدحسین افشردی، دکتر محسن جان‌پرور

ناظر ویراستار: مهران غلامیان

صفحه‌آرا: علی مهدی‌زاده

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه -

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۳۰۶-۷

قیمت: ۱۲۸۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی به‌عنوان سازوکاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی و امنیتی، با بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، درصدد تدوین راهبردهای تعالی‌بخش به‌منظور تحقق اهداف منبعث از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه و پژوهشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راه‌اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسائل دفاعی - امنیتی به‌منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری پیش‌قدم بوده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی‌رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است.

این امر هنگامی مهم‌تر می‌نماید که نگاهی پژوهشی و عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در عرصه بین‌المللی، لزوم داشتن چنین کانونی برای به‌هنگام نگاه‌داشتن مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها تولید و توزیع ادبیات راهبردی را یاری نمایند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه و پژوهشگاه که ماحصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش‌آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت‌زمان مفیدی از دوران زندگی خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکتری در دانشگاه و پژوهشگاه طی نموده‌اند، نمایان می‌گردد.

در این راستا مرکز انتشارات راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت امام‌خامنه‌ای ^{مدظله العالی}، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند به گرمی می‌فشارد.

و ما توفیقنا آلا بالله علیه توکلنا و الیه نُنِیب
دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۳	 پیشگفتار
۱۹	 فصل اول: برخی مفاهیم پایه‌ای
۲۱	 ۱-۱- مفهوم موقعیت
۲۱	 ۱-۱-۱- موقعیت جغرافیایی
۲۵	 ۲-۱-۱- موقعیت دریایی
۲۶	 ۳-۱-۱- موقعیت استراتژیک
۲۷	 ۴-۱-۱- موقعیت ژئوپلیتیک
۲۸	 ۵-۱-۱- موقعیت بری یا مرکزی
۲۸	 ۶-۱-۱- موقعیت ساحلی
۲۹	 ۲-۱- امنیت
۲۹	 ۱-۲-۱- تعریف امنیت
۳۰	 ۲-۲-۱- امنیت ملی
۳۱	 ۳-۱- توسعه
۳۱	 ۱-۳-۱- تعریف توسعه
۳۳	 ۲-۳-۱- توسعه پایدار
۳۵	 ۳-۳-۱- مروری بر ادبیات و مبانی نظری توسعه
۳۸	 ۴-۳-۱- توسعه در ایران
۳۸	 ۵-۳-۱- ژئوپلیتیک و توسعه
۴۰	 ۶-۳-۱- جغرافیا و توسعه
۴۱	 ۷-۳-۱- امنیت و توسعه
۴۲	 ۸-۳-۱- سیاست و توسعه
۴۳	 ۴-۱- آمایش سرزمین
۴۳	 ۱-۴-۱- تعریف آمایش سرزمین
۴۸	 ۲-۴-۱- تعریف آمایش سرزمین در ایران
۵۵	 ۳-۴-۱- رابطه متقابل امنیت و دفاع با آمایش سرزمین
۵۶	 ۴-۴-۱- رویکردهای مختلف در آمایش سرزمین مناطق
۵۸	 ۵-۱- استراتژی
۵۸	 ۱-۵-۱- تعریف استراتژی
۵۹	 ۲-۵-۱- هدف و نیاز به استراتژی
۶۰	 ۳-۵-۱- ژئواستراتژی
۶۱	 ۴-۵-۱- استراتژی ژئوپلیتیکی
۶۲	 ۶-۱- ژئواکونومی

- ۷-۱- ژئوپلیتیک انرژی ۶۴
- ۸-۱- تعریف مفاهیم مرتبط با سرمایه‌گذاری ۶۶
- ۸-۱-۱- سرمایه ۶۶
- ۸-۱-۲- سرمایه‌ خارجی ۶۷
- ۸-۱-۳- سرمایه‌ گذاری ۶۷
- ۸-۱-۴- سرمایه‌ گذار ۶۸
- ۸-۱-۵- سرمایه‌ گذار خارجی ۶۹
- ۸-۱-۶- سرمایه‌ گذاری خارجی ۷۰

فصل دوم: کلیت سواحل مکران ۷۳

- ۱-۲- وضعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه ۷۵
- ۱-۱-۲- محدوده منطقه ۷۵
- ۲-۱-۲- موقعیت جغرافیایی منطقه ۷۶
- ۳-۱-۲- وسعت و شکل منطقه ۷۹
- ۲-۲- آب و هوای منطقه ۸۰
- ۱-۲-۲- شرایط اقلیمی ۸۰
- ۳-۲- وضعیت مرزها ۸۵
- ۴-۲- وضعیت تنگه‌ها از دیدگاه حقوق بین‌الملل دریایی ۸۷
- ۴-۲-۱- وضعیت حقوقی تنگه هرمز و مواضع ایران ۸۹
- ۵-۲- وضعیت اجتماعی و فرهنگی منطقه ۹۰
- ۵-۲-۱- استان هرمزگان ۹۰
- ۵-۲-۲- استان سیستان و بلوچستان ۹۲
- ۵-۲-۳- چابهار ۹۴
- ۶-۲- دریای مکران ۹۶

فصل سوم: ظرفیت‌شناسی داخلی و خارجی ۹۹

- ۱-۳- ظرفیت‌شناسی داخلی جهت توسعه سواحل مکران ۱۰۱
- ۱-۱-۳- ظرفیت‌های جغرافیایی و ژئوپلیتیکی ایران ۱۰۱
- ۲-۱-۳- ظرفیت‌های جغرافیایی و ژئوپلیتیکی سواحل مکران ۱۰۷
- ۳-۱-۳- ظرفیت‌های چابهار ۱۱۸
- ۲-۳- ظرفیت‌شناسی خارجی جهت توسعه سواحل مکران ۱۲۴
- ۱-۲-۳- کشور چین ۱۲۵
- ۲-۲-۳- کشور هند ۱۳۴
- ۳-۲-۳- کشور روسیه ۱۴۴

۱۵۴	۳-۲-۴- کشورهای آسیای مرکزی
۱۶۶	۳-۲-۵- کشور افغانستان
۱۷۵	۳-۲-۶- حوزه قفقاز جنوبی
۱۸۴	۳-۲-۷- کشور عراق
۱۹۱	۳-۲-۸- سازمان همکاری شانگهای
۲۰۵	۳-۳- جمع‌بندی بخش

فصل چهارم: ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دفاعی امنیتی سرمایه‌گذاری داخلی سواحل مکران ۲۰۷

۲۰۹	۴-۱- مولفه‌های استخراج شده از اسناد بالادستی جهت سرمایه‌گذاری داخلی
۲۱۴	۴-۲- مولفه‌های مورد تأکید سرمایه‌گذاری داخلی
۲۱۴	۴-۲-۱- بعد سیاسی
۲۴۴	۴-۲-۲- بعد اقتصادی
۲۷۳	۴-۲-۳- بعد فرهنگی
۲۹۲	۴-۲-۴- بعد دفاعی - امنیتی

فصل پنجم: ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دفاعی امنیتی سرمایه‌گذاری خارجی سواحل مکران ۳۲۵

۳۲۷	۵-۱- مولفه‌های استخراج شده از اسناد بالادستی جهت سرمایه‌گذاری خارجی
۳۳۱	۵-۲- مولفه‌های مورد تأکید سرمایه‌گذاری خارجی
۳۳۱	۵-۲-۱- بعد سیاسی
۳۶۸	۵-۲-۲- بعد اقتصادی
۴۰۶	۵-۲-۳- بعد فرهنگی
۴۱۲	۵-۲-۴- بعد دفاعی - امنیتی

فصل ششم: جمع‌بندی مباحث کتاب ۴۷۱

۴۷۳	۶-۱- جمع‌بندی
۴۷۹	بخش اول: سرمایه‌گذاری در سواحل مکران و توسعه
۴۸۲	بخش دوم: جنبه‌های حقوقی و قانونی سرمایه‌گذاری
	بخش سوم: دستاوردها و ملاحظات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دفاعی - امنیتی سرمایه‌گذاری
۴۸۳	داخلی و خارجی
۴۹۱	۶-۲- ارائه راهبردهای لازم

۵۰۱	منابع
-----	-------

پیشگفتار

مکان‌ها و فضا‌های جغرافیایی بسته به موقعیت، مشخصات و عناصر ساختاری و کارکردی خود دارای ارزش‌های متفاوتی هستند که بعضی از آنها به دلیل عدم ثبات و پایداری در بستر زمان دچار تحول و تغییر می‌گردند. مطالعه موقعیت، ساختار و کارکرد یک مکان و فضای جغرافیایی به ما کمک می‌کند درک بهتری از آن منطقه داشته نقش و اثر درون منطقه‌ای یا برون منطقه‌ای و در نتیجه برد محلی و منطقه‌ای یا جهانی این نقش و اثر را تشخیص دهیم (حافظ‌نیا، ۱۳۸۵: ۱۰۹). در بین این موقعیت‌ها، موقعیت دریایی و کرانه‌های دریایی و اقیانوسی در درازای تاریخ، بستری پر کشش برای سکونت انسان بوده‌اند. گفته شده است «انسان از نظر تاریخی از مخلوقات ساکن کرانه بین آب و خشکی بوده و مانند خرچنگ، درون لایه شراکم زیرین گازهای هوا در سطح زمین حرکت می‌کند. انسان‌ها با آن که همواره درون آب زندگی می‌کنند، هرگز از آن دور نیستند» (هاگت، ۱۳۷۳: ۱۳۷). تا آنجا که به پیدایش تمدن چنان تمدن‌های دجله و فرات (ایلام، سومر، آکاد و آشور) نیل، سند، هوانگ‌هو، یانگ تسه و سیکیانگ بر می‌گردد. همگی در موقعیت جغرافیایی جلگه‌ای یعنی سرزمین‌های هموار منتهی به ساحل‌های دریایی و اقیانوسی، جوانه زده، به بارنشسته و نشو و نما یافته‌اند. این روند در سال‌ها و قرن‌های بعد با آغاز انقلاب دریانوردی در سده شانزده ساحل‌های دریایی آرام آرام و بیش از هر جای دیگر زمین جمعیت‌ها و فعالیت‌ها را به سوی خود کشاندند (کریمی‌پور و حیدری، ۱۳۸۸: ۸-۹). البته باید توجه داشت که با وجود اینکه سواحل اغلب قاره‌ها موقع ساحلی دارند اما از نظر جغرافیایی همه‌ی سواحل نمی‌توانند از امتیازات موقع ساحلی برخوردار گردند به ویژه در نواحی که کوه‌ها به دریا می‌رسند خصیصه‌های ساحلی به کلی محو می‌شوند و یا به شدت تعدیل می‌گردند نظیر آنچه که در شمال ایالت کالیفرنیا دیده می‌شود. سواحل صحرایی مثل بخش غربی آفریقا و استرالیا امتیازات ناچیزی از سواحل را نمایان می‌سازند، سواحل منجمد شمال سیبری، شمال کانادا و همه‌ی سواحل قاره‌ی جنوبگان نیز در این ردیف قرار دارند (شکویی، ۱۳۸۱).

۲۶۶). این ارزش و اعتبار دریاها و اقیانوس‌ها به نحوی است که در حال حاضر ۹۰ درصد تجارت جهانی از نظر تعداد و حجم از طریق دریا انجام می‌گیرد. باید توجه داشت، به عنوان مثال هواپیمای گالاکسی C-5A، که بزرگ‌ترین نوع هواپیمای ترابری نظامی است می‌تواند تا ۱۲۰ تن بار حمل کند. هواپیمای غول پیکر روسی کندر AN-124 با حمل حداکثر ۱۵۰ تن هنوز برتری خود را حفظ کرده است. این ارقام ممکن است جالب به نظر برسند ولی یک کشتی اقیانوس پیمای ده برابر و یک سوپر تانکر هزار برابر این مقدار را حمل می‌کند. این امر نشان دهنده اهمیت رقابت‌ناپذیری دریا در حمل و نقل بین کشورهای قاره‌هایی است که آب آنها را از یکدیگر جدا می‌کند (عزتی، ۱۳۸۷: ۱۷۵). از سوی دیگر، بر پایه برآوردهای سازمان فائو نزدیک به ۶۰ درصد جمعیت جهانی، دست کم چهل درصد پروتئین حیوانی مورد نیاز خویش را از دریاها به ویژه در محدوده آب‌های کرانه‌ای تا انتهای منطقه انحصاری اقتصادی بدست می‌آورند و دریاها سالانه نیازهای پروتئینی یک ششم مردم جهان را تأمین می‌نمایند. دو خاور دور (چین، ژاپن، کره و تایوان و ...) صید چنان با شیوه تغذیه و تولید در آمیخته است که نمی‌توان آن را از فرهنگ و تمدن آنها جدا ساخت و شاید بتوان آنها را در شمار تمدن‌های آبرزی محور به شمار آورد. همچنین زندگی و درآمد بخش بزرگی از جمعیت کشورهای اسکانندیناوی و روسیه، ایسلند، پرو، ساحل باختری و خاوری آفریقا و کشورهای مجمع الجزایری به انواع صید وابسته است (کریمی-پور و حیدری، ۱۳۸۸: ۲۰-۱۸). همچنین، اکثریت قریب به اتفاق شهرهای بزرگ و مناطق جمعیتی در حد فاصل ۲۰۰ کیلومتری از دریا قرار دارند و حقوق بین‌الملل دریایی، آزادی کشتیرانی و تجارت در دریاها را برای هر کشوری بدون نیاز به نقض حاکمیت ملی کشوری دیگر، تضمین کرده است (تنگردی، ۱۳۸۳: ۱۶۷). بر این اساس می‌توان گفت، کشورهایی که دارای دسترسی به دریاها و اقیانوس‌ها هستند و از حمل و نقل دریایی بیشتر بهره می‌برند ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالایی برای توسعه کشورهای خود، بالا بردن وزن ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی خود در عرصه بازی‌های بین‌المللی منطقه‌ای و جهانی و ... را دارا می‌باشند. در این میان، جمهوری اسلامی ایران با دارا بودن سواحل طولانی در دریای مکران

که از نظر ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشند و با توجه به شکل و ژئومورفولوژی ساحل آن که زمینه ایجاد بنادر متعدد و خوبی را فراهم می‌آورد ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالایی جهت توسعه این سواحل و شرق کشور دارد و از سوی دیگر قرار گرفتن جمهوری اسلامی ایران در مسیر ترانزیت کشورهای محصور در خشکی آسیای مرکزی، افغانستان و کشورهای نظیر روسیه و عراق که از نداشتن یا کمی سواحل خوب رنج می‌برند و سایر کشورها که در عرصه رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی نیازمند ساحل هستند نظیر چین و هند می‌تواند بر اهمیت موضوع آن بیفزاید. درک این ظرفیت‌ها و پتانسیل‌ها تنها زمانی می‌تواند به اهدافی نظیر توسعه سواحل مکران و شرق کشور، بالابردن وزن ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی منتهی شود که بتوان استراتژی‌هایی تدوین نمود که ضمن داشتن قابلیت اجرا، در آن ملاحظات حقوقی و دفاعی - امنیتی جهت تأمین امنیت ملی و منافع ملی در نظر گرفته شود در این راستا، ارائه هر گونه استراتژی در این زمینه نیازمند شناخت شرایط انجام این استراتژی، از نظر حقوقی و دفاعی - امنیتی و تأثیر آن بر توسعه سواحل دریای مکران و شرق کشور و در سطح بالاتر توسعه کشور می‌باشد. در این میان استراتژی واگذاری بخشی از ساحل دریای مکران به سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی داخلی و واگذاری امتیاز بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری به کشورهای محصور در خشکی آسیای مرکزی و سایر کشورها نظیر چین، هند، روسیه، عراق و ... یکی از استراتژی‌های پیش‌رو جهت توسعه سواحل دریای مکران و توسعه شرق کشور می‌باشد که در سطحی بالاتر می‌تواند توسعه کشور و وزن ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی کشور را در مناسبات منطقه‌ای و جهانی تا حد قابل توجهی بالا ببرد و با توجه به گره خوردن امنیت سرمایه‌های این کشورها با امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و وابستگی روزافزون آنها به ایران زمینه ارتقاء امنیت و منافع ملی را در عرصه بین‌المللی تا حد زیادی فراهم آورد. در این زمینه، بعنوان مثال می‌توان به توسعه روابط اقتصادی چین و پاکستان در سال‌های اخیر اشاره کرد. دو کشور علاوه بر روابط تجاری، در زمینه طرح‌های سرمایه‌گذاری مشترک نیز همکاری کردند. این همکاری‌ها عمدتاً از سوی چینی‌ها در پاکستان در حال انجام است که مصداق

بارز آن توسعه و تجهیز بندر گوادر، احداث بزرگراه ساحلی مکران، احداث بزرگراه قره قوم و کمک به سیستم ریلی پاکستان است. در فاز دوم (هم اکنون در حال اجرا می باشد)، ایجاد ۱۰ بندرگاه با دو پایانه بزرگ نفتی و یک پایانه کانتینری پیش بینی شده است. این تأسیسات قابلیت پذیرش کشتی های با ظرفیت صد هزار تن و تانکرهای نفتی ۲۰۰ هزار تنی را خواهند داشت. اجرای این طرح ها، بندر آزاد گوادر را به یکی از فعال ترین و مهمترین مراکز تجاری و نفتی آسیا تبدیل خواهد کرد. در این بین، از اهداف دولت پاکستان جهت توسعه منطقه آزاد گوادر توسط چین و عمان جبران عقب ماندگی نیروی دریایی خود در قبال هند و بالابردن وزن ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی خود در مناسبات و معادلات منطقه ای و جهانی می باشد. از سوی دیگر ایجاد منطقه آزاد گوادر عامل مهم گسترش فعالیت های اقتصادی در ایالت عقب مانده بلوچستان است. نتایج عمده این طرح اجرای طرح های زیر ساختی حمل و نقل و سیاسی این ایالت را به همراه می آورد. علاوه بر این، آثار اقتصادی مثبتی نیز برای اقتصاد در حال توسعه این کشور در بردارد. از جمله این آثار فراهم شدن زمینه صادرات منابع معدنی از جمله منابع مس منطقه ساینداک بلوچستان است که در حال بهره برداری می باشد. همچنین خارج کردن فعالیت های اقتصادی و تجاری پاکستان از انحصار بندر کراچی و فراهم آوردن زمینه هایی برای ترانزیت کالا از افغانستان و کشورهای آسیای مرکزی و به این کشورها و ... اشاره کرد. از آنجا که، توسعه سواحل دریای مکران و بالطبع شرق کشور یکی از استراتژی های پایه ای حکومت جمهوری اسلامی ایران جهت برقراری شرایط عدالت جغرافیایی در کشور می باشد اجرای این استراتژی می تواند گامی مهم جهت دستیابی به این هدف باشد. برای ارزیابی و تحلیل واقع بینانه اجرای هر یک از استراتژی های مذکور به گونه ای که اصول قانون اساسی در آن رعایت شود و منافع ملی و امنیت ملی کشور تأمین شود و هزینه ای برای کشور نداشته باشد باید به صورت واقع بینانه و آینده نگرانه چگونگی اجرای این استراتژی ها مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. بر این اساس کتاب حاضر که برگرفته از یک طرح تحقیقاتی در این زمینه است، بنا دارد، به مطالعه شرایط واگذاری بخشی از سواحل دریای مکران به

سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی داخلی و واگذاری امتیاز بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری در سواحل به کشورهای محصور در خشکی آسیای مرکزی و سایر کشورها نظیر چین، هند، روسیه، عراق و ... را از طریق بررسی اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه با در نظر گرفتن ملاحظات حقوقی، دفاعی و امنیتی بررسی کند. همچنین، تأثیر این واگذاری را بر توسعه سواحل دریای مکران و شرق کشور را نیز مورد بررسی قرار دهد. باید توجه داشت که سواحل مکران با طول بیش از ۸۰۰ کیلومتر از نظر اهمیت ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی از اهمیت بالایی برخوردار است. این سواحل دارای امکان اتصال کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز، افغانستان را به آبهای آزاد را دارد و حتی زمینه دسترسی روسیه به آبهای گرم که جزء آرزوهای این کشور است را می‌تواند برآورده نماید. همچنین از نظر طبیعی سواحل مکران جزء سوال خوب محسوب می‌شود و ظرفیت آن خیلی بیشتر از نیاز کشور است که اگر بتوان از آن استفاده مناسب کرد توسعه و پیشرفت جنوب شرق کشور با خود به همراه دارد و حتی کشور را نیز می‌تواند به سوی توسعه و پیشرفت سوق هدایت کند. بر این اساس کتاب حاضر در قالب شش فصل به صورت تدوین شده است:

فصل اول: برخی مفاهیم پایه‌ای

فصل دوم: کلیت سواحل مکران

فصل سوم: ظرفیت‌شناسی داخلی و خارجی

فصل چهارم: ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دفاعی امنیتی سرمایه‌گذاری داخلی در

سواحل مکران

فصل پنجم: ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دفاعی امنیتی سرمایه‌گذاری خارجی در

سواحل مکران

فصل ششم: جمع‌بندی مباحث کتاب

امید است کتاب حاضر که در قالب شش فصل تدوین شده است گامی مثبت جهت افزایش شناخت و درک برای حرکت جهت توسعه سواحل مکران باشد. در پایان نویسندگان بر خود واجب می‌دانند از همه کسانی که از مباحث، نظریات و مطالب آنها

جهت تدوین این کتاب بهره برده شده است کمال تشکر و قدردانی را داشته باشد و اگر در جایی نکته یا بحثی سهواً بدون منبع بیان شده است بزرگواری خود بخشاینده آن باشند. در پایان نویسندگان بر خود واجب می‌دانند از حمایت مادی و معنوی مرکز مطالعات راهبردی (گروه آماد و فناوری دفاعی) در انجام طرح تحقیقاتی «بررسی چگونگی، ابعاد و پیامدهای حقوقی، دفاعی و امنیتی امتیاز بهره‌برداری تجاری و ترانزیتی از سواحل مکران به سرمایه گذاران حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و ارائه راهبردهای لازم» کمال تشکر و قدردانی را داشته باشند.

با تشکر

دکتر محمدحسین افشردی

استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه عالی دفاع ملی

دکتر محسن جان‌پرور

استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

باییز ۱۳۹۹

www.ketab.ir